

Komiks intermediálně

Mgr. Pavel Kořínek (ÚČL AV ČR, v.v.i.; Centrum pro studia komiksu ÚČL AV ČR a FF UP)

+

+

=

Možnosti definice /kanonická – sekvenční/:

Komiks je záměrná juxtaponovaná sekvence kreslených a jiných obrazů, určená ke sdělování informací nebo vyvolání estetického prožitku.

(Scott McCloud: Jak rozumět komiksu, 2008 [1993])

Protiargument /kanonická – sekvenční/:

(Tapisérie z Bayeux, [konec 11. století] x 1476)

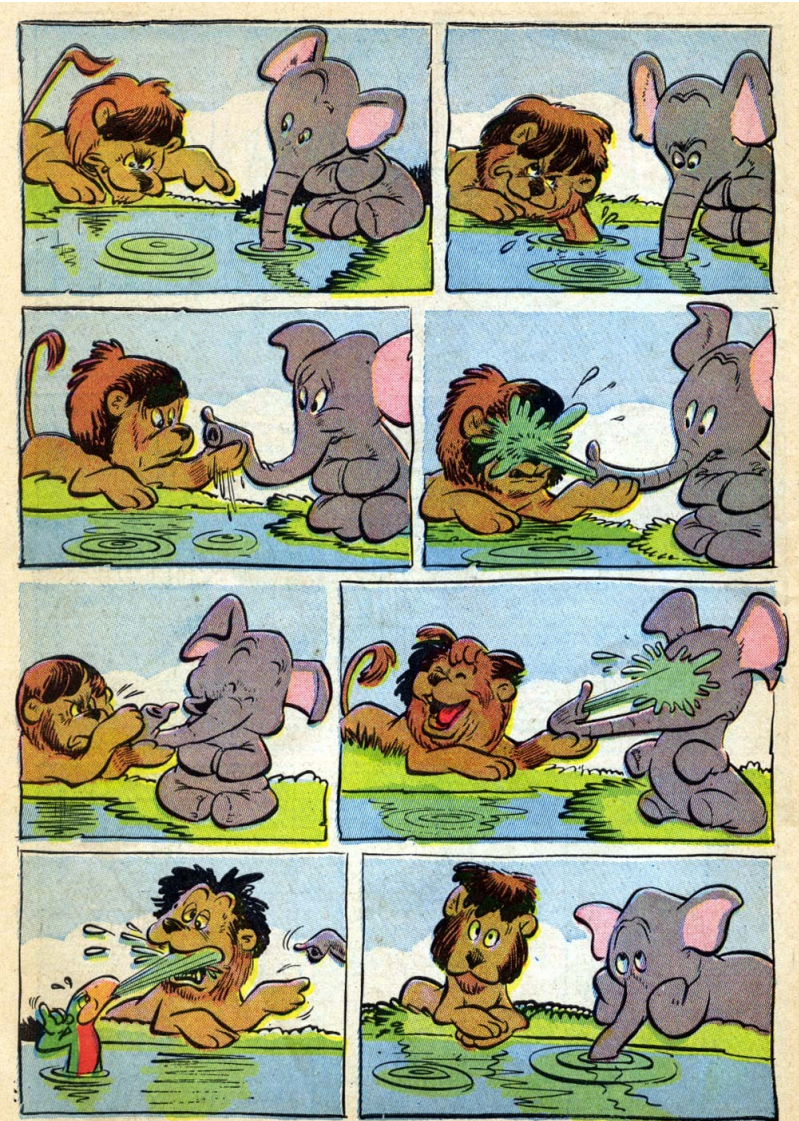
Možnosti definice /alternativní – verbo-vizuální/:

[Komiks je] vyprávění slovem i obrazem (verbální i vizuální), [...] ve kterém slova a obrazy samostatně nedostačují. Je to právě vzájemná závislost slova a obrazu, která představuje pro komiks unikátní a rozlišující charakteristiku.

(Robert C. Harvey: Aesthetics of Comic Strip, 1979)

Protiargument

/alternativní – verbo-vizuální/:

(Walt Kelly: Elephunnies, 1946)

Možnosti definice /institucionální/:

Co se rozhodneme označovat jako komiks zcela závisí na sociálním kontextu, ve kterém [zkoumaný objekt] vystupuje (jedná se jak o kontext kulturní, tak časový) .

(Neil Cohn: What is the function of comics (book) in our society, 2006)

Možnosti definice /zastřešující (a naše pracovní)/:

Díla spadající do kategorie komiksu jsou narativy sestávající z obrazů (ať již kreslených, rytých, fotografovaných, malovaných či jinak vytvářených), která jsou charakterizována (ne nutně realizovanou, aktualizovanou) možností interakce mezi ikonickým sdělením a verbálním sdělením, kde ikonické (vizuální) nefunguje pouze jen jako doplněk psaného, ale jako neoddělitelná součást formulace narativu, a kterážto díla byla vytvořena v kontextu masové nakladatelské produkce po roce 1830.

(Jean-Paul Gabilliet: Of Comics and Men, 2010)

EN – (funnies, comic pictures, funny strips), comic strips, comic book, comics, (graphic narrative, graphic novel)

FR – (séries de dessins comiques, séries dessinées, bande illustrés), bande dessinée

IT – fumetti

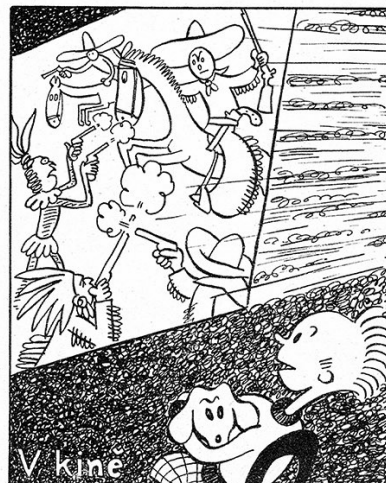
ES – historietas

JP – manga

Bedříšek a Voříšek

Znárodnění podivuhodných dobrodružství
jednoho chocha a jednoho psa *obrazem i slovem.*

TABULE ČÍSLO I, která názorně ukazuje, že Bedříšek a Voříšek velkým světem zlákáni býti musili

Znárodnění
obrazem i slovem

(Ondřej Sekora:
Bedříšek a Voříšek, 1928)

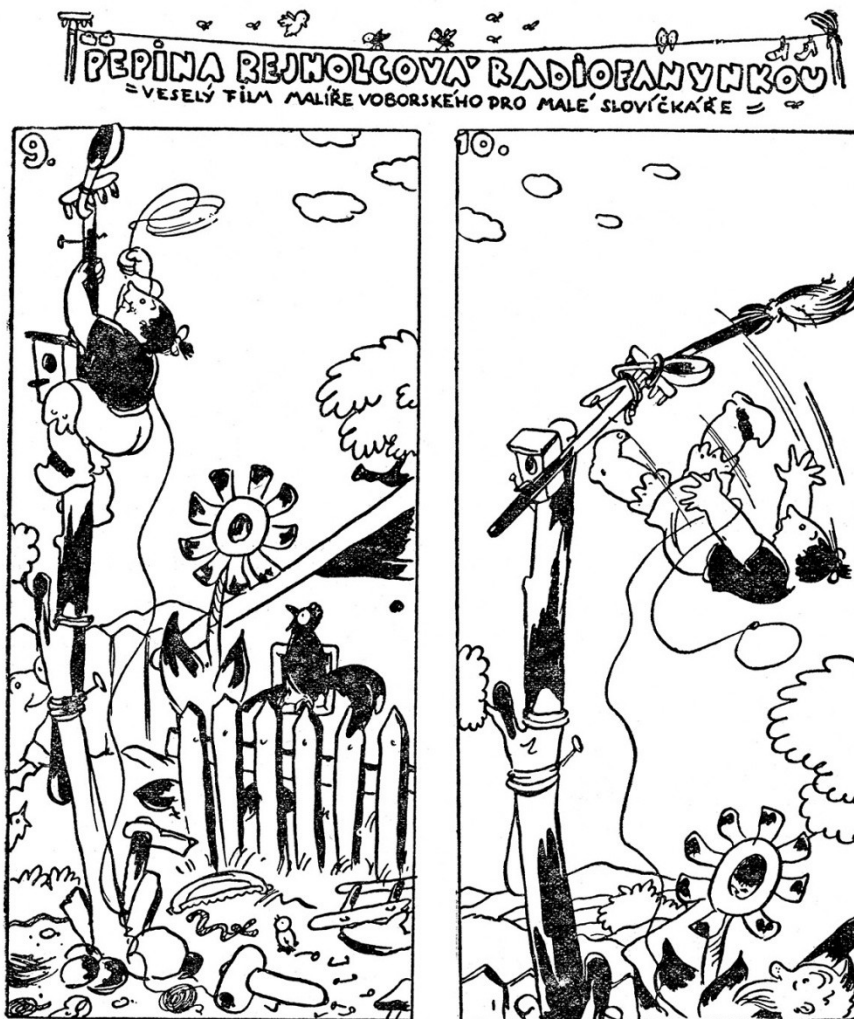
Dobrodružný román v obrazech

(František Stejskal: Zlatá kadeř, 1939)

Veselý film

(František Voborský:
Pepina Rejholcová
radiofanynkou, 1931)

9. Zvláštní práce — ta jí baví,
na dvoře anténu staví.

10. Špatně, věřte, montuje se,
když se Pepi k zemi nesel

Ad film:

(Vojtěch Steklač – Věra Faltová: Strašidelný pradědeček uvádí..., 1977)

Obrázkový seriál (obrázkové čtení)

Kreslený seriál

Comics

Komiks

Dva inspirační zdroje domácího obrázkového seriálu:

kontinentální x zámořský
(Wilhelm Busch) x (Richard Outcault)

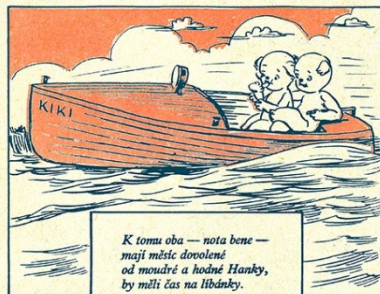
Dvojí formální realizace:

komentovaný seriál x komiks

Kterak Kiki — malá žínka — překvapí Puntu — tatínka.

Na dvořečku — ve své „vile“ —
tráví přelázané chvíle
Puntá s Kiki zhořovalou.
Víte šťastnou podívanou!

K tomu oba — nota bene —
mají měsíc dovolené
ať snoudě a hodně Hanky,
by měli čas na libůvky.

Puntá nemá nic na práci,
tak myslí jen na legraci —
hranic nezna jeho žvost!
Kiki prashla trpělivost:

„Heleď, Puntó“ — jednou džla —
stakhle zlenivši mi zcela!
Svaž si šátek čtyřmi cipky,
přines Hance z lesa hříbky!“

Puntíček se chvíli brání,
Kiki však je přísná pani,
a tak vzdých', šátek si svázal
do lesička rychle masal.

Jak prolézá husté smrčič,
zvědav, zda se hříb tu hrčí,
spadne na něj cosi s hůry.
Kouká — co to? Kousek kůry!

Večerůška — nezboanice,
směje se mu s borovic: —
„Puntó — Puntó — co tu šřádáš?
Už se o rodinu staráš?“

Puntá sekl šátkem na zem,
domá se rozběhl rázem . . .
Vlastním očím věří stěží —
tři šitáčka v boudě leží!

Rekla jsem ti — to ženění
že žádný med sladký n-
Pospěš domů — ty rytíři!
Máš tam v boudě krky čtyři!“

V Praze v sáři 1935. — Vydavatelka: RODINA, nakladatelská akciová společnost v Praze. — Odpovědný redaktor: Augustin Novák. — Řídí M. Voříšková. — Redakce a administrace: Praha II., Klimentská 20—24. — Telef.: 659-10, 658-18. — Novinová sážka povolena ředitelstvem pošt a telegrafů pod číslem 186.759 — VII. — 1935. — Podací úřad Praha 25. — Copyright 1935 by RODINA Ltd. Publishing Co., Praha. — Tiskla RODINA, v Praze.

Komentovaný seriál

Malý Zpravodaj

CENA 50 HAL

Noviny československé mládeže
ROČNÍK IV. ČÍSLO 1.

Vychází 15. dne v měsíci mimo prázdniny. — Předplatné 6 Kč ročně, společně s «Dětským Světem», který vychází každého 1. dne v měsíci, 10 Kč ročně. V druhém prodeji i vřítě 50 hal. — Redakce, administrace a expedice: Praha II., Karlovo nám. 9 a Valčíkova ul. 12. — Distribuční středisko: Praha 1, schránky č. 691 a 692. Telefon: Serie 431-41 a 437-51. Účet pošt. spořitelny v Praze: Československá akciová ústředna (novin. oddělení) číslo 13.008. Nevypisované dopisy se nepřijímají, neobtěžujte rukopisy se nehonorují.

SLÁVA, SLÁVA!
ŽE JSEM TADY,
JEZEK TU MÁ
SVÉ POKLADY,
TY MU ZTÍCHÁ
VYBEREME
A DOMŮ JE
ZANESEME

TAK, TĚ AŽ OI
KMOTR TŘEBA
NACPE DO NÍ
KŮRKY Z CHLEBA

TO JE HROZNÉ
JAKÁ RÁNA
KASU VYBRAL
LUPÍČ Z RÁNA!

HALÓ! HALÓ!
KRÁDEŽ VELKÁ
POŠLETE SEM
HNED KAČÁKA!

DIVÍM SE JEN
MŮJ PŘÍTELI
ŽE VÁS NEVZAL
IS POSTELI.

TENTO OTISK
HODIL BY SE
NA NOŽÍČKU
DOMOVNICE.

ZATY KAM VÁS
PANI KMOTRA
OKRADLA JSTE
TADY FOTRA!

COŽE? VY MĚ
ZATYKÁTE?
JÁ VÁM DAM-
TADY TO MÁTE!

TO JE BOLEST
ANI NEMLUV,
MÁM TU BOULI
JAKO VESUV.

Bené Kladač

KAČÁK DETEKTIV

Komiks

KAREL MAY:

VINNETOU

Ilustruje GUSTAV KRUM
Text upravuje JAROMÍR KINCL
28. pokračování

1 „Old Shatterhand promluvil moudrá slova, a rada starších náčelníků proto změnila své rozhodnutí. Mezi zajatci a námi at tedy rozhodne Veliký duch!“

2 „Sláva Inču-čny a Vinnetoua utrpěla tím, že je pěst bledě tváře srazila k zemi. Náčelník musí tuto skvrnu smýt zápasem se svým protivníkem. Old Shatterhand bude proto plavat o svůj život.“

3 „Bude beze zbraně, ale já budu mít tomahawk. Došáhne-li protějšího břehu a zastaví se u velkého cedru, bude zachráněn a jeho přátelé svobodní. Usmrtím-li ho však dříve, propadnou i oni smrti.“

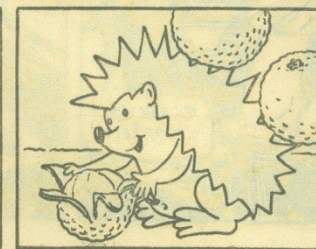
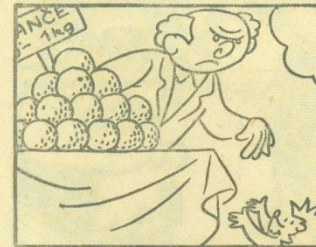

4 „Well, sire, myslím, že máme všichni odtroubeno, jestli se namýjím.“
„Naopak, Same. Zapište si za uši: utonu-li, pak jsme zachráněni.“

5 „Blouzníte, sire, a plete se vám hrázou jazyk.“

JEŽEK JOŽKA

KRESLÍ R. ČÁP

PANEL

GUTTER
(škarpa)

WORD
BALLOON
(bublina)

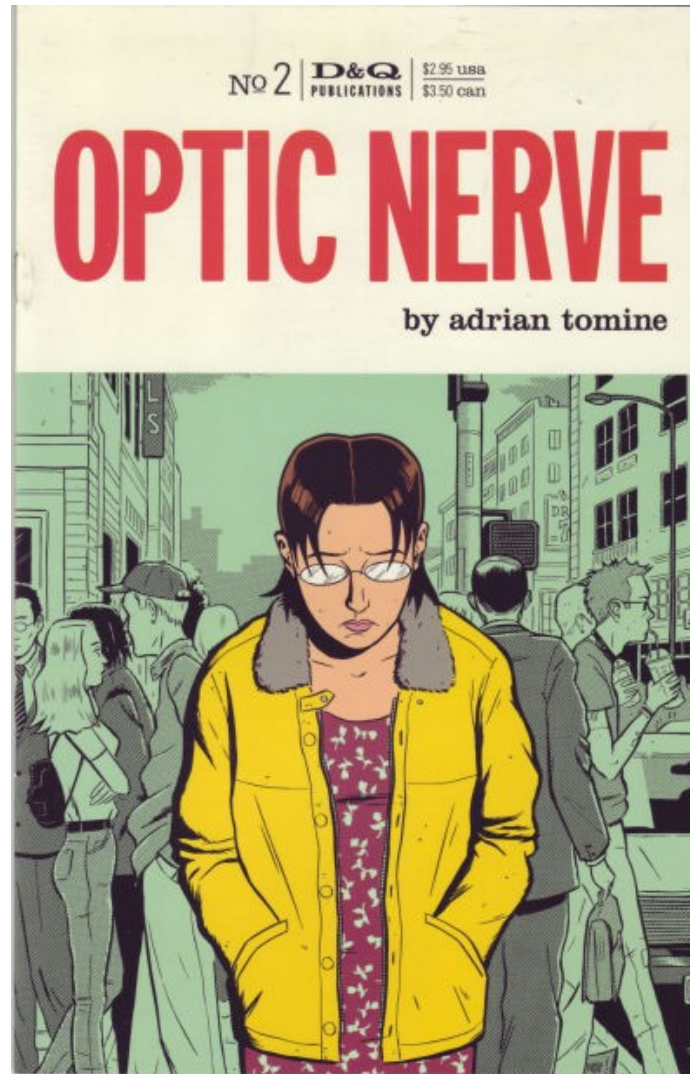
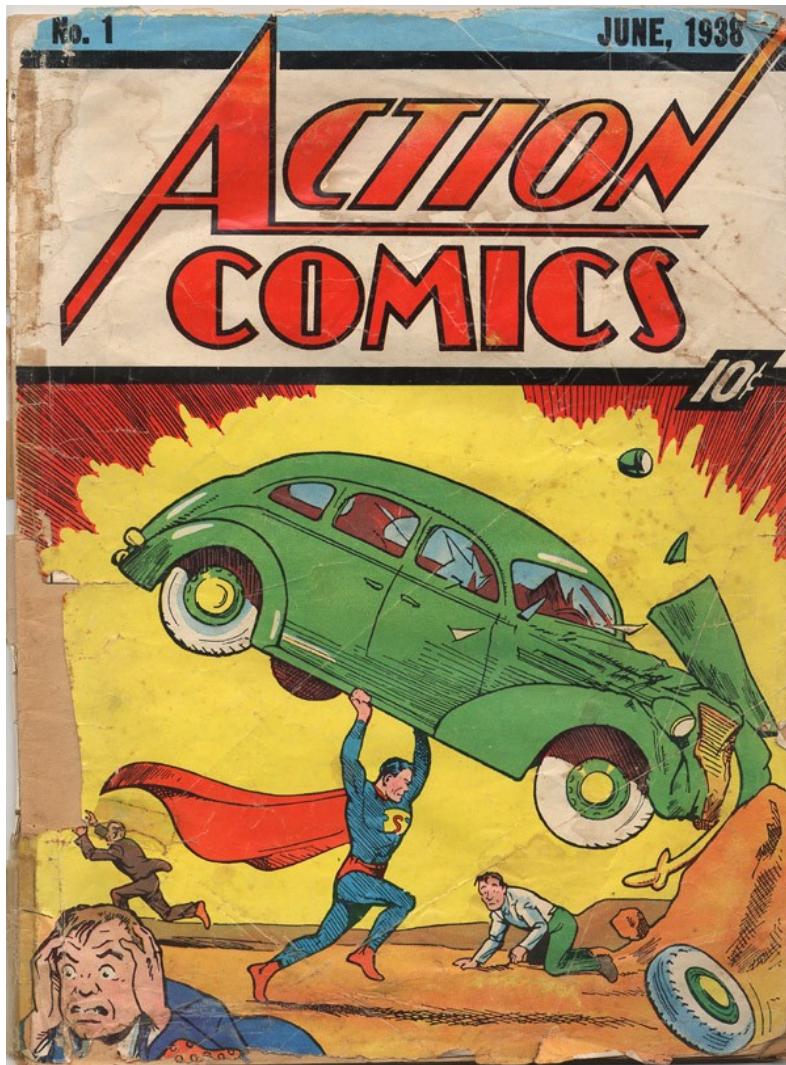
/ Základní terminologie

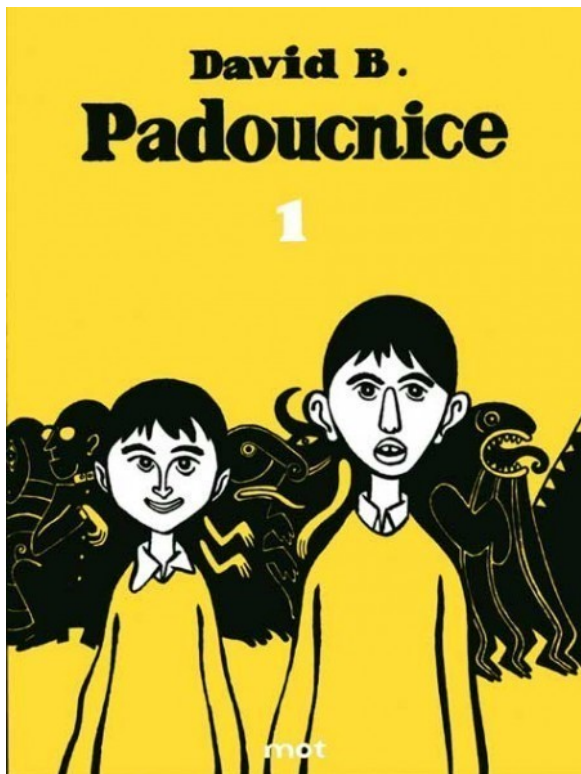
strip (denní, dailies)

/ Základní terminologie

sešit
(comic book,
antologie)

album
(cca A4, obvykle 48-64 stran)

TPB, grafický román
(vyšší A5)

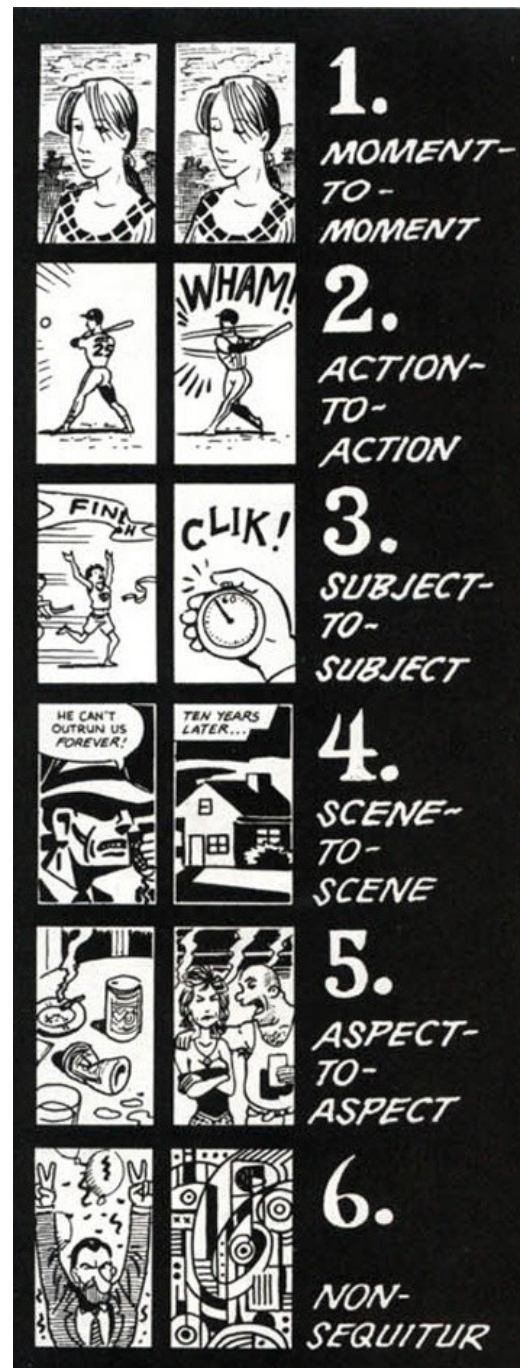
tankōbon
(cca A6)

/ Kategorizace – formáty

Region	Formát	Periodicita	běžný stránkový / panelový rozsah
USA	Comic strip	denní (dailies)	1 / [1] 3–4
		týdenní (sundays)	1 / 12–36
	Comic book	měsíční	24–32 / 100–250
	Trade paperback / Graphic Novel	neperiodicky (cca 3x za 2 roky)	96–188 / *
Evropa (FR/BE)	Stránkové pokračování	týdenní, měsíční	1 / 8–16
	Časopisecký segment	týdenní, měsíční	6–12 / 40–70
	Album	neperiodicky (cca 1x ročně)	44–48 / *
Japonsko	Hitokoma/Jonkoma	týdenní	1 / 1, 4
	Antologický segment	týdenní, měsíční	20–40 / 100–250
	Tankóbon	neperiodicky (cca 1-2x ročně)	180–220 / *
Československo	Stránka	týdenní, měsíční	1 / 10–15
	Krátký příběh	neperiodicky (cca 4–9x ročně)	6–8 / 30–50

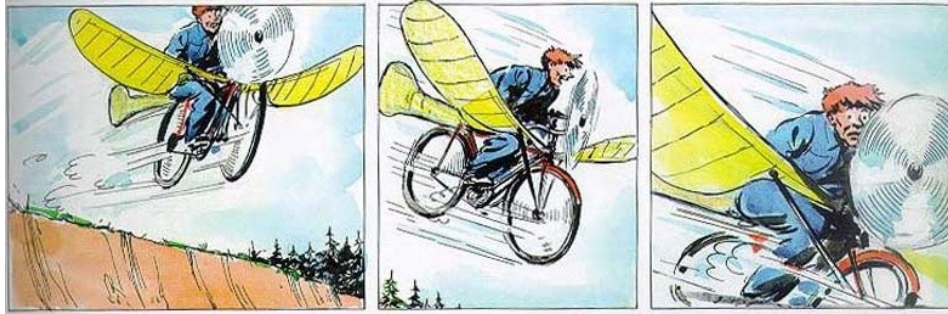

/ Gramatizace – sekvence

Scott McCloud – Jak rozumět komiksu >

RYCHLÉ ŠPY A LÉTAJÍCÍ KOLO

ZÁČEK PŘEBĚHU V LŮSLE

ZAPNI VRTULI! PROČ NEZAPINAŠ VRTULI? ZAPNI JI PŘECE!!

MÁŠ ASI ZLOMENOU RUKU!
TO SE ZAHOJÍ! HLAVNĚ ŽE JE ŽIVÝ!

PROSÍM TĚ, JEŽOUNE, JEN NA NÁS NERĚKNI, ŽE JSME TI VZALI KOLO! KOUPIME TI NOVÉ!

UKRÁDLI JSME TI KOLO, ZPŮSOBILI JSME TI NEPŘÍJEMNOSTI - A TY NÁM VŠECHNO ODPOUŠTÍŠ - TOHO OD VÁS NEMŮJEME HODNĚ Z PRACHU OTŘÍT TVOJE BOTY - A - A - -

DOBRA, DOBRA, MLADÍ MUŽI, VŠAK TAVY NEŽA - DAM! ČISTIŠ SI BOTY KAŽDÝ DEN SAM!

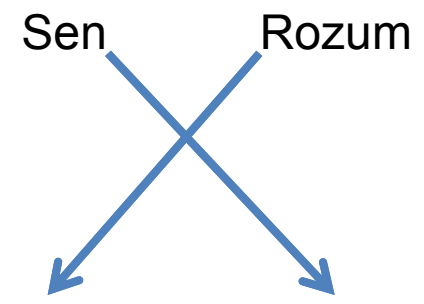
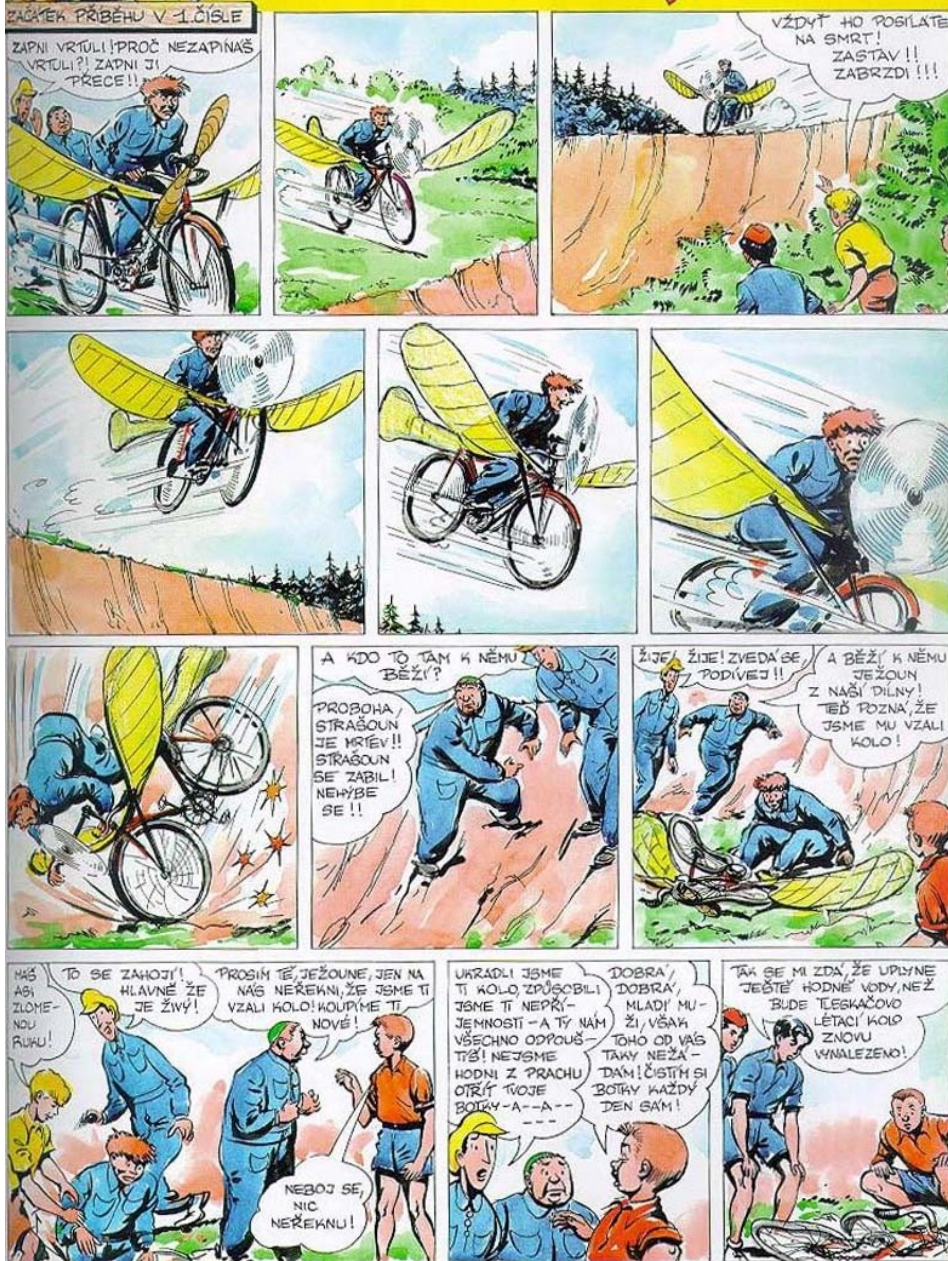
NEBOJ SE, NIC NERĚKNU!

NEBOJ SE, NIC NERĚKNU!

NEBOJ SE, NIC NERĚKNU!

TAK SE MI ZDÁ, ŽE UPLÝNE JEŠTĚ HODNĚ VODY, NEŽ BUDE TĚSKAČOVO LÉTACÍ KOLO ZNOVU VYNALEZENO!

RYCHLÉ ŠPY A LÉTAJÍCÍ KOLO

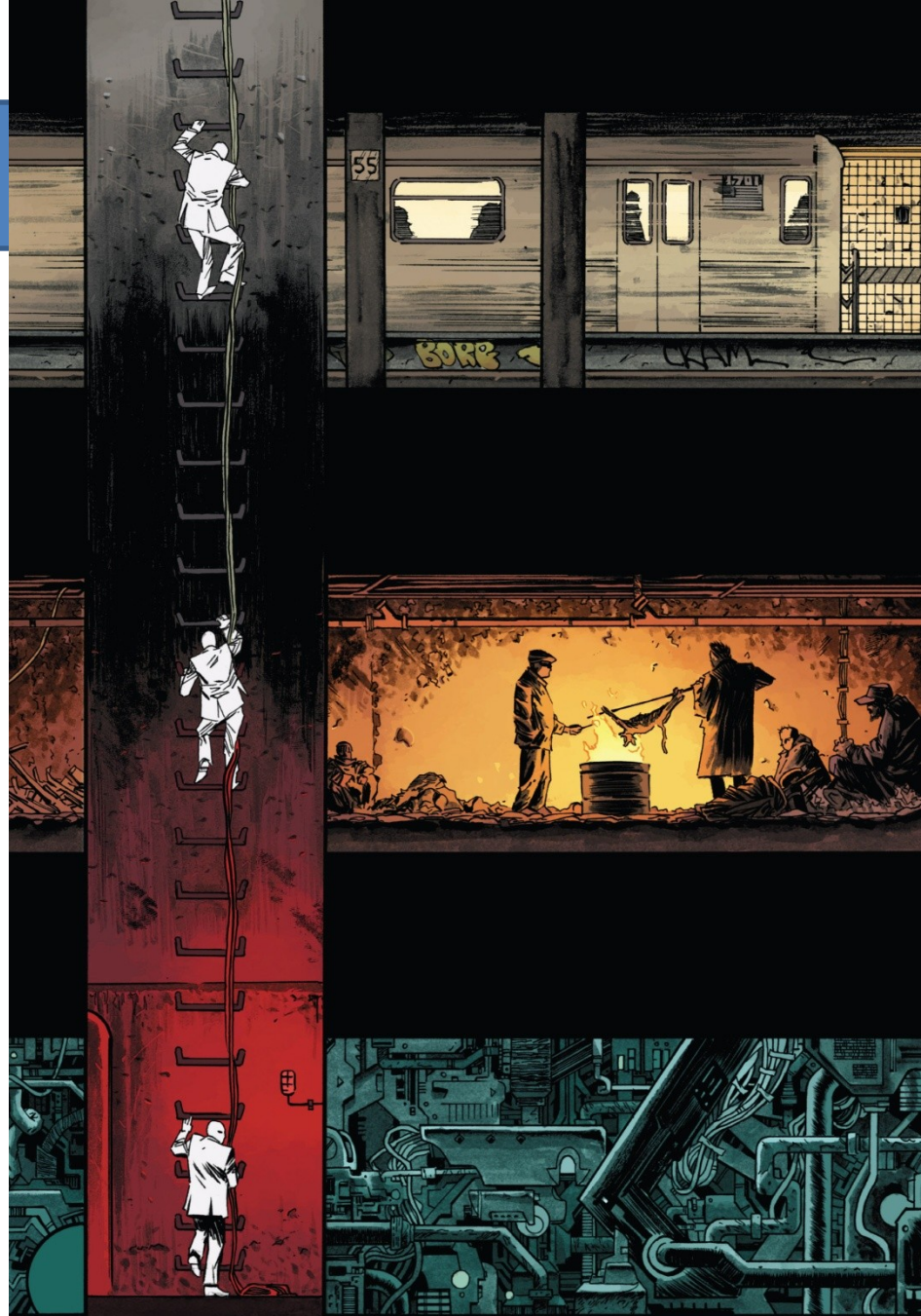
/ Gramatizace – kompozice

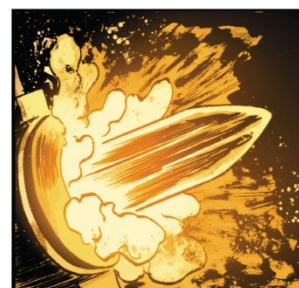
/ Gramatizace – kompozice

/ Gramatizace - kompozice

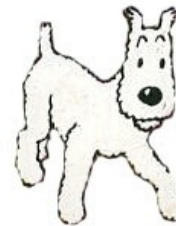

/ Gramatizace – kompozice - dynamizace

/ Gramatizace – archová (dvojstranná) kompozice

Globální komiksová studia jako samostatný obor se v současné době teprve rodí, v průběhu 20. století převažovalo regionálně diferencované bádání (jak v historii, tak teorii).

McCloud, Scott: Jak rozumět komiksu (Praha: BB/Art 2008)

Groensteen, Thierry: Stavba komiksu (Brno: Host 2005)

Duncan, Randy – Smith, Matthew J.: The Power of Comics. History, Form & Culture (New York – London: Continuum 2009)

Duncan, Randy – Smith, Matthew J.: Critical Approaches to Comics (New York – Abingdon: Routledge 2011)

Stein, Daniel – Thon, Jan-Noël (eds.): From Comic Strips to Graphic Novels. Contributions to the Theory and History of Graphic Narrative (Berlin – Boston: Walter de Gruyter 2013)

Hatfield, Charles: Alternative Comics. An Emerging Literature (Jackson: University Press of Mississippi, 2005)

Kořínek, Pavel – Prokůpek, Tomáš (eds.): Signály z neznáma. Český komiks 1922-2012 (Řevnice: Arbor vitae 2012)

Foret, Martin – Kořínek, Pavel – Prokůpek, Tomáš – Jareš, Michal (eds.): Studia komiksu: možnosti a perspektivy (Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci 2012)